

7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*)

W skład siedliska wchodzi następujące podtypy siedliska objęte monitoringiem.

W rejonie kontynentalnym

7210-1 zespół kłoci wiechowatej *Cladietum marisci*, zespół turzycy *Buxbauma Caricetum buxbaumii*, zespół marzycy czarniawej *Schoenetum nigricantis*.

W regionie alpejskim:

Brak siedliska; nie prowadzono tam badań monitoringowych

Liczba i lokalizacja powierzchni monitoringowych

W ramach prac nad monitoringiem **podstawowym** w **2006 roku** przeprowadzono badania terenowe na 45 stanowiskach w obrębie 10 obszarów. Uczestniczyło w nich pięcioro ekspertów lokalnych.

Monitoring wykonano w następujących obszarach 5 obszarach:

- Lasy Bierzwnickie (Jolanta Kujawa–Pawlaczyk): jez. Stobińskie Północne, brzeg zachodni, jez. Stobińskie Północne, brzeg południowy jez. Stobińskie Południowe

WYNIKI MONITORINGU

- Uroczyska Puszczy Drawskiej (Paweł Pawlaczyk): Osowiec Północny, Osowiec Środkowy, Osowiec Południowy, Linkowo Północne, Linkowo Południowe, Sarbinowo, Kłocie Ostrowieckie
- Ostoja Augustowska (Paweł Pawlikowski): Jezioro Halinki, Jezioro Łempis, Jezioro Stulpieniuk, Mielubagno, Półwysep na Zelwie, Wiłkokuk
- Pojezierze Sejneńskie (Paweł Pawlikowski): Jezioro Długie (w sąsiedztwie SOO, poza obszarem), Jezioro Gajlik, Jezioro Żubrowo, Jezioro Żubrowo SW (w sąsiedztwie SOO, poza obszarem)
- Ostoja Suwalska (Paweł Pawlikowski): Jezioro Kojle
- Ostoja Wigierska (Paweł Pawlikowski): Jurkowy Róg, Półwysep Łapa, Rosochaty Róg
- Obniżenie Dubieńskie (Wiaczesław Michalczyk): Sawin, Tuchanie
- Doliny Sieniochy (Wiaczesław Michalczyk): Komarów 1, Komarów 2, Antoniówka 1, Antoniówka 2, Antoniówka 3, Śniatycze 1, Śniatycze 2, Peresa
- Dolina Szyszły (Wiaczesław Michalczyk): Plebanka 1, Plebanka 2
- Torfowiska Chełmskie (Alicja Buczek): Rezerwat Brzeźno, Rezerwat Roskosz 1, Rezerwat Roskosz 2, Rezerwat Roskosz 3, Rezerwat Bagno Serebryskie 1, Rezerwat Bagno Serebryskie 2, Rezerwat Bagno Serebryskie 3, Rezerwat Bagno Serebryskie 4, Rezerwat Sobowice

W **2007 roku** wykonano monitoring **szczegółowy** na 16 stanowiskach w 5 obszarach. Badania terenowe prowadziło 3 ekspertów lokalnych. Stanowiska do monitoringu szczegółowego zostały wytypowane w roku poprzednim.

Monitoring szczegółowy wykonano na następujących obszarach:

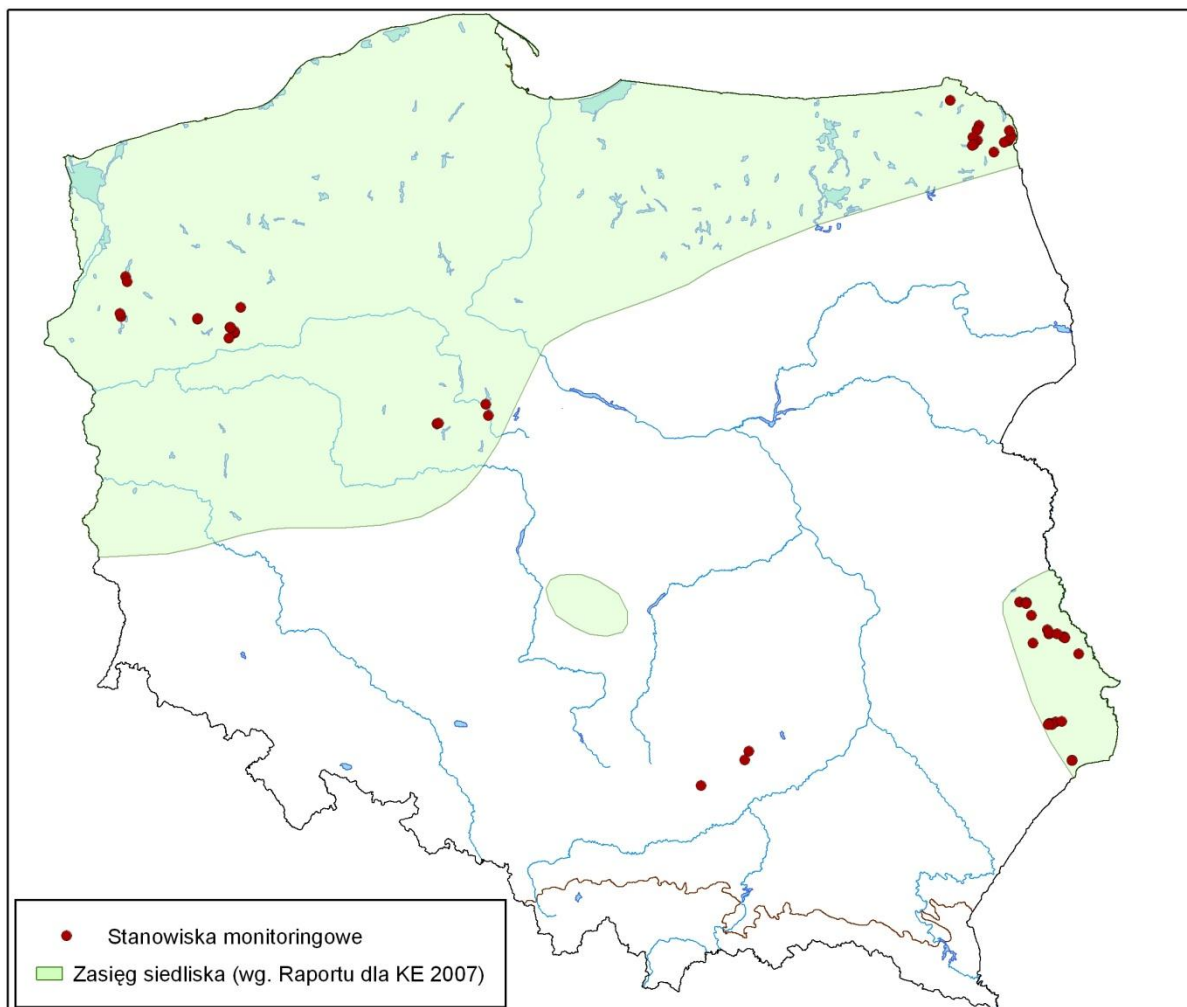
- Ostoja Augustowska (Paweł Pawlikowski): Rezerwat Łempis Jezioro Stulpieniuk, Rezerwat Łempis Jezioro Łempis, Półwysep na Zelwie
- Ostoja Wigierska (Paweł Pawlikowski): Bryzgiel, Półwysep Łapa, Jurkowy Róg
- Torfowiska Chełmskie (Alicja Buczek): Rezerwat Brzeźno, Rezerwat Bagno Serebryskie 1, Bagno Serebryskie 2
- Dolina Sieniochy (Wiaczesław Michalczyk): Antoniówka 4, Komarów, Perespa 1, Śniatycze 1, Śniatycze 2
- Dolina Szyszły (Wiaczesław Michalczyk): Plebanka 1, Plebanka 2

W **2008 roku** przeprowadzono monitoring **zintegrowany** na 13 stanowiskach w 5 obszarach. Badania terenowe prowadziło 3 ekspertów.

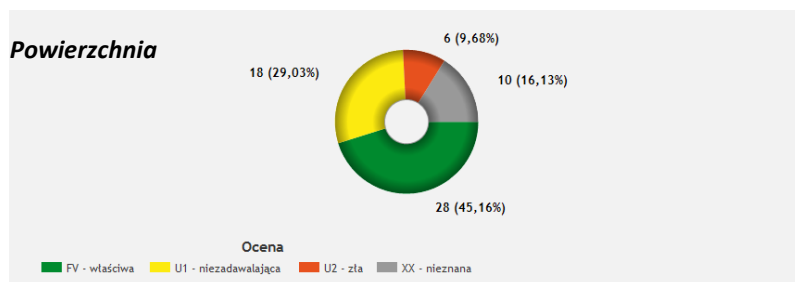
Monitoring wykonano w następujących obszarach::

- Ostoja Poleska (Alicja Buczek): Bagno Bubnów, Bagno Staw 1, Bagno Staw 2, Bagno Staw 3
- Dolina Płoni i Jezioro Miedwie (Alicja Suder): Komorówko, Turze
- Jezioro Gopło (Alicja Suder): Potrzymiech, (na skontrolowanym stanowisku Luszczevo nie potwierdzono występowania siedliska 7210 dlatego pominięto je w opracowaniu)
- Pojezierze Gnieźnieńskie (Alicja Suder): Jezioro Niedzięgiel, Jezioro Białe
- Pojezierze Myśliborskie (Alicja Suder): Jezioro Tchórzyno, Jezioro Sitno
- Poza obszarem Natura 2000 (Marcin Nobis) Młyny

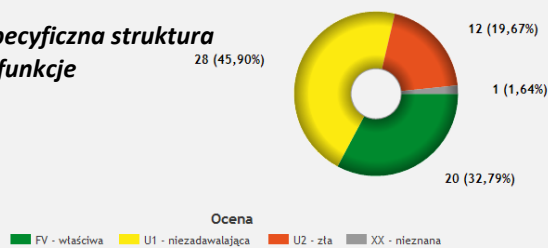
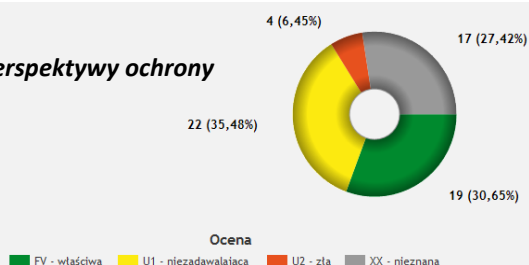
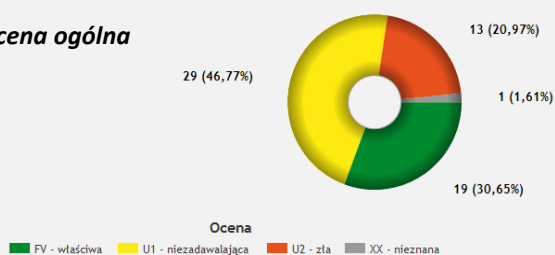
WYNIKI MONITORINGU

Uwagi o rozmieszczeniu i wyborze powierzchni badawczych

Rozmieszczenie monitorowanych stanowisk obejmuje większość znaczących dla zachowania siedliska 7210 miejsc jego występowania w Polsce. Są to Wielkopolska, Pojezierza Zachodniopomorskie, Polesie Lubelskie, Obniżenie Dubienki, Pojezierza Polski północno-wschodniej.

Wyniki**REGION KONTYNETENTALNY**

WYNIKI MONITORINGU

Specyficzna struktura i funkcje**Perspektywy ochrony****Ocena ogólna****Wynik ogólny i reprezentatywność badań terenowych:**

Dotychczasowa ocena: **U1 (U1, U1, U1)**. Liczba badanych stanowisk jest **wystarczająca**, by podać reprezentatywne wyniki dla regionu biogeograficznego. Niewątpliwie należy jednak prowadzić dalsze badania stanu tego siedliska przyrodniczego w niektórych, nie badanych dotychczas regionach (dotyczy północnej części kraju). Wstępna ocena ogólna: **U1 (U1, U1, U1)**. Badania terenowe potwierdziły więc wcześniejszą diagnozę stanu tego siedliska przyrodniczego. Najgorzej oceniano parametr „specyficzna struktura i funkcja” – wpływ na ten parametr miało przede wszystkim zaburzenie stosunków wodnych, a także ekspansja drzew, krzewów oraz trzciny i trzęślicy modrej. Zwraca uwagę duży odsetek nieznanych (XX) perspektyw ochrony, co wiąże się z brakiem odpowiedniego reżimu ochronnego na części z badanych stanowisk, oraz z trudnością określenia możliwości prowadzenia czynnej ochrony (ograniczenia finansowe).

Spośród wskaźników specyficznej struktury i funkcji najgorzej oceniano: odpowiednie uwodnienie, ekspansja krzewów i podrostu drzew, gatunki ekspansywne roślin zielnych

Główne zagrożenia: skutki dawnych melioracji odwadniających. Natomiast stanowiska związane brzegami jezior bardziej narażone są na presję ze strony turystyki. Ekspansja trzciny oraz trzęślicy modrej.

Wskazania ochronne: wykaszanie trzcin poprawa stosunków wodnych (blokowanie rowów melioracyjnych)

MONITORING PODSTAWOWY

Wskaźnik	Obszar i liczba powierzchni										Suma ocen
	Lasy Bierzwińskie	Uroczyska Puszczy Drawskiej	Ostoja Augustowska	Pojezierze Sejneńskie	Ostoja Suwalska	Ostoja Wigierska	Obniżenie Dubieńskie	Dolina Sieniochy	Dolina Szyszły	Torfo-wiska Chełmskie	
	3	7	6	4	1	3	2	8	2	9	
1. Powierzchnia siedliska w obszarze	FV	FV	U1	U1	U1	U1	U2	U1	FV	FV	FV - 4 U1 - 5 U2 - 1
2. Specyficzna struktura i funkcje w tym:	U1	U1	U1	U1	U2	U2	FV	U1	FV	FV	FV - 3 U1 - 5 U2 - 2
a) Gatunki charakterystyczne	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV -10
b) Gatunki inwazyjne.	FV	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV - 9 U1 - 1 U2
c) Gatunki ekspansywne	FV	U1	U1	U1	U2	U2	U1	U1	FV	U1	FV - 2 U1 - 6 U2 - 2
d.) Zwarcie szuwarów kłociowych	FV	FV	U1	U1	U2	U1	U2	FV	FV	FV	FV - 5 U1 - 3 U2 - 2
e) Odpowiednie uwodnienie	FV	FV	FV	FV	FV	U2	FV	U1	FV	FV	FV - 8 U1 - 1 U2 -1
f) Brak ekspansji olchy czarnej	FV	U1	U1	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV - 8 U1 - 2
g) Gatunki synantropijne	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV -10
h) Zanieczyszczenie pestycydami lub przenawożenie	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	XX	FV - 9 XX -1

WYNIKI MONITORINGU

i) Mechaniczne zniszczenie	U1	FV	FV	FV	U2	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV – 8 U1 - 1 U2 - 1
j) Perspektywy ochrony	U1	U1	U1	U1	U1	U2	FV	U1	FV	FV	FV	FV - 3 U1 - 6 U2 - 1
Ocena ogólna	U1	U1	U1	U1	U2	U2	U2	U1	FV	FV	FV	FV - 2 U1 - 5 U2 - 3

MONITORING SZCZEGÓŁOWY W 2007 ROKU

Parametr/wskaźnik	Obszary					
	Ostoja Augu- stowska	Ostoja Wigierska	Torfowiska Chełmskie	Dolina Sieniochy	Dolina Szyszły	Suma ocen
	3	3	3	5	2	16
1. Powierzchnia siedliska w obszarze	FV – 2 U1 - 1	FV - 2 U2 - 1	FV - 3	U1 – 2 U2 - 1	U1 - 2	FV – 7 U1 - 6 U2 - 3
2. Specyficzna struktura i funkcje	FV – 1 U1 - 1 U2 - 1	FV - 1 U2 - 2	FV - 3	FV – 1 U1 - 3 U2 - 1	FV – 1 U1 - 1	FV – 7 U1 - 5 U2 - 4
a) Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie:	FV - 3	FV - 2 U2 - 1	FV - 3	U1 - 5	U1 - 2	FV – 8 U1 - 7 U2 - 1
b) gatunki charakterystyczne	FV - 3	FV - 1 U1 - 2	FV - 3	FV - 3 U1 - 2	FV - 1 U1 - 1	FV - 11 U1 - 5
c) gatunki dominujące	FV – 1 U1 - 1 U2 - 1	FV - 1 U2 - 2	FV - 3	FV – 2 U1 - 3	FV - 1 U1 - 1	FV – 8 U1 - 5 U2 - 3
d) obce gatunki inwazyjne	FV - 3	FV - 3	FV - 3	FV - 5	FV - 2	FV - 16
e) gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV - 2 U2 - 1	FV - 1 U2 - 2	FV - 2 U1 - 1	FV – 1 U1 - 1 U2 - 3	FV – 1 U1 - 1	FV - 7 U1 – 3 U2 - 6
f) gatunki synantropijne	FV - 3	FV - 3	FV - 3	FV - 5	FV - 2	FV - 16
g) zwarcie szuwarów	FV - 1 U1 - 2	FV - 1 U2 - 2	FV - 1 U1 - 2	FV - 2 U1 - 2 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 6 U1 - 7 U2 - 3
h) ekspansja krzewów i podrostu drzew	FV - 3	FV - 2 U2 - 1	FV - 3	FV - 5	FV - 2	FV - 15 U1 - 1
i) stopień uwodnienia	FV - 2 U1 - 1	FV - 1 U1 - 1 U2 - 1	FV - 3	U1 - 5	FV - 2	FV - 8 U1 - 7 U2 - 1
j) zanieczyszczenie pestycydami lub przenawożenie	FV - 3	FV - 3	FV - 3	V - 5	V - 2	FV - 16
k) mechaniczne zniszczenie	FV - 3	FV - 3	FV - 3	FV - 5	FV - 2	FV - 16
Perspektywy ochrony	FV - 1 U1 - 2	FV - 1 U2 - 2	FV - 2 U1 - 1	FV - 1 U1 - 1 U2 - 3	U1 - 2	FV - 5 U1 - 6 U2 - 5
Ocena ogólna	FV - 1 U1 - 2	FV - 1 U2 - 2	FV - 2 U1 - 1	FV - 1 U1 - 3 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 6 U1 - 7 U2 - 3

MONITORING SZCZEGÓŁOWY W 2008 ROKU

Parametr/wskaźnik Region, obszar i liczba stanowisk w obszarze Kontynentalny							
	Ostoja Poleska	Dolina Płoni i Jezioro Miedwie	Jezioro Gopło	Pojezierze Gnieź- nieńskie	Pojezierze Myśli- borskie	Poza obszarem Natura 2000	Suma ocen
	4	2	1*	2	2	1	
1. Powierzchnia siedliska w obszarze	FV - 3 U2 - 1	XX - 2	U2 - 1	XX -.2	XX -.2	FV - 1	FV - 4 U2 - 2 XX -.6
2. Specyficzna struktura i funkcje	U1 - 1 U2 - 3	FV - 1 U1 - 1	U2 - 1	U1 - 2	FV - 2	U1 - 1	FV - 3 U1 - 5 U2 - 4
a) Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje:	FV - 3 U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 2	FV - 1	FV - 8 U1 - 2 U2 - 2
b) gatunki charakterystyczne	FV - 4	FV - 2	FV - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 2	FV - 1	FV - 11 U1 - 1
c) gatunki dominujące	FV - 2 U2 - 2	FV - 1 U1 - 1	U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 2	FV - 1	FV - 7 U1 - 2 U2 - 3
d) obce gatunki inwazyjne	FV - 4	FV - 2	FV - 1	FV - 2	FV - 2	FV - 1	FV - 12
e) gatunki ekspansywne roślin zielnych	FV - 2 U1 - 2	U1 - 1 U2 - 1	U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 1 U1 - 1	U1 - 1	FV - 4 U1 - 6 U2 - 2
f) gatunki synantropijne	FV - 4	FV - 2	U2 - 1	U1 - 1 U2 - 1	FV - 2	FV - 1	FV - 9 U1 - 1 U2 - 2
g) zwarcie szuwarów	FV - 2 U2 - 2	FV - 1 U1 - 1	U2 - 1	FV - 1 U1 - 1	FV - 2	FV - 1	FV - 7 U1 - 4 U2 - 1
h) ekspansja krzewów i podrośtu drzew	FV - 2 U1 - 2	FV - 1 U1 - 1	FV - 1	U1 - 2	FV - 1 U1 - 1	U1 - 1	FV - 5 U1 - 7
i) stopień uwodnienia	U2 - 4	FV - 2	FV - 1	FV - 2	FV - 2	U1 - 1	FV - 7 U1 - 1 U2 - 4
j) zanieczyszczenie pestycydami lub przenawożenie	FV - 4	XX -.2	XX -.1	FV - 2	XX -.2	FV - 1	FV - 7 XX -.5
k) mechaniczne zniszczenie	FV - 3 U2 - 1	FV - 2	FV - 1	U1 - 1 U2 - 1	FV - 2	FV - 1	FV - 9 U1 - 1 U2 - 2
Perspektywy ochrony	FV - 1 U1 - 3	U1 - 2	U2 - 1	U1 - 2	U1 - 2	U1 - 1	FV - 1 U1 - 10 U2 - 1
Ocena ogólna	U1 - 1 U2 - 3	FV - 1 U1 - 1	U2 - 2	U1 - 2	FV - 2	U1 - 1	FV - 3 U1 - 5 U2 - 5

Analiza wyników - ocena stanu zachowania siedliska w kraju (w badanych obszarach)

Siedlisko 7210 związane jest z podłożem stale uwilgotnionym i jednocześnie bogatym w węglan wapnia. Chociaż monitoring objął najważniejsze obszary występowania w Polsce, stan jego zbadania omawianego siedliska nie jest wystarczający.

Zbadane płaty siedliska nie osiągają dużych powierzchni z wyjątkiem dwóch obszarów: Obszaru „Torfowiska Chełmskie” oraz Obszaru „Dolina Płoni i Jezioro Miedwie”. Na tych dwóch obszarach powierzchnia siedliska 7210 wynosi odpowiednio 753,1 ha oraz 103,79 ha. Łącznie jest to ok.75% zbadanych w monitoringu zasobów siedliska.

Stan siedliska jest zależny od odpowiednich warunków hydrologicznych. Przy czym zarówno niedostatek wody jak i jej nadmiar mogą być czynnikami ograniczającymi.

Najpoważniejszym zagrożeniem ze strony człowieka na torfowiskach jest ingerencja dokonana najczęściej w przeszłości w postaci melioracji odwadniających. Natomiast stanowiska związane brzegami jezior bardziej narażone są na presję ze strony turystyki.

Rozmieszczenie

Siedlisko występuje w obrębie torfowisk w różnych częściach kraju. Natomiast z brzegami jezior związane jest tylko na obszarach Polski północnej i zachodniej.

Ocena stanu zagrożeń i czynników wpływających na stan siedliska

Ocena stanu zagrożeń i czynników wpływających na stan siedliska w roku 2006

Kod i nazwa oddziaływania	Obszar i liczba powierzchni										Suma ocen
	Lasy Bierzwnickie	Uroczyska Puszczy Drawskiej	Ostoja Augustowska	Pojezierze Sejneńskie	Ostoja Suwalska	Ostoja Wigierska	Obniżenie Dubieńskie	Dolina Sieniochy	Dolina Szyszły	Torowiska Chełmskie	
	3	7	6	4	1	3	2	8	2	9	
102 – Koszenie / ścinanie						B					B - 1
110 – Stosowanie pestycydów										C	C - 1
120 - Nawożenie			C								C - 1
140 - Wypas			C		A						A - 1 C - 1
160 - Gospodarka leśna - ogólnie			C								C - 1
180 - Wypalanie							A	A		C	A - 2 B - 1
220 - Wędkarstwo	A	C	C	C	C						A - 1 C - 4
311 – ręczne wycinanie torfu								B			B - 1
390 – Inna działalność górnicza lub wydobywcza										C	C - 1
421 – Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych								C			C - 1
501 – Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe										C	C - 1
502 – Drogi, szosy										C	C - 1
503 – Drogi kolejowe										C	C - 1

WYNIKI MONITORINGU

600 - Infrastruktura sportowa i rekreacyjna						C					C - 1
622 – turystyka piesza										C	C - 1
629 – Inne rodzaje sportu i aktywnego wypoczynku	B										B - 1
660 -Infrastruktura sportowa i rekreacyjna			C								C - 1
702 – Zanieczyszczenie powietrza										C	C - 1
802 – Osuszanie terenów bagiennych							A	A	A		A - 3
810 - Odwadnianie						C					C - 1
850 – Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie						B					B - 1
890 – Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych										B	B - 1
950 – Ewolucja biocenotyczna			B	C	C	C					B – 1 C - 3
970 – Międzygatunkowe interakcje wśród roślin			B			A					A - 1 B – 1
971 - Konkurencja			B	C	B	A	B	B	B	C	A – 1 B – 5 C - 2
990 – Inne naturalne procesy			C	C		C				C	C - 4

Ocena stanu zagrożeń i czynników wpływających na stan siedliska w roku 2007

Kod i rodzaj oddziaływania	Ostoja Augu- stowska	Ostoja Wigierska	Torfowiska Chełmskie	Dolina Sieniochy	Dolina Szyszły
	3	3	3	5	2
102 – koszenie, ścinanie		B(+)			
110 – stosowanie pestycydów			C(0) C(0)		
180 – wypalanie			C (0) A (-) C (0)	A (+) A (+) A (+) B (+) A (+)	
390 - inna działalność górnicza lub wydobywcza			C (0) C (0) C (0)		
419 – inne tereny przemysłowe lub handlowe			B (0)		
421 – pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych				C (-) C (-)	
501 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe			C (0) C (-)		
502 – drogi, szosy			B (0)		
503 – drogi kolejowe			C (0) C (0)		
511 – linie elektryczne			C (0)		
702 – zanieczyszczenie powietrza			C (0) C (0) C (0)		
610 – ośrodki edukacyjne			C (+)		
622 – turystyka piesza			C (0) C (0) C (0)		
805 – osuszanie terenów bagiennych				A (-) A (-) A (-) A (-) A (-)	A (-) B (-)
810 - odwadnianie		C(-)			
850 - modyfikowanie funkcjonowania wód		B(-) B(-)			
890 – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych			B (-) B (-)		
950 - ewolucja biocenotyczna	C(0) C(0) B(-)	C(-) B(-)			
953 - zakwaszenie	C(-) C(0) B(-)				
970 – międzygatunkowe interakcje		A(-)			
971 - konkurencja	B(-)	A(-) B(-)		C (-) C (-)	C (-) A (-)

WYNIKI MONITORINGU

				B (-) B (-) B (-)	
976 – szkody wyrządzane przez zwierzyńę łowną			C (0) C (0)		
990 – inne naturalne procesy	B(-) B(-) C(-)	C(+) C(0)			

Ocena stanu zagrożeń i czynników wpływających na stan siedliska w roku 2008

Kod i rodzaj oddziaływania	Ostoja Poleska	Dolina Płoni i Jezioro Miedwie	Jezioro Gopło	Pojezierze Gnieźnieńskie	Pojezierze Myśliborskie
	4	2	1	2	2
100 – uprawa i nawożenie			B(-)		
102 – koszenie, ścinanie	C(-)				
141 – zarzucenie pasterstwa					B(-)
150 – Restrukturyzacja gospodarstw rolnych					B(-)
220 - wędkarstwo				B(-)	
211 – łowienie w stałych miejscach				B(-)	
330 - kopalnie			C(-)		
403 – zabudowa rozproszona		B(-)			
409 – inne typy zabudowy				A(-)	
420 – odpady ścieki		B(-)		C(-) B(-)	C(-)
501 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe				C(-) C(-)	
502 – drogi, autostrady					C(-)
530 – usprawniony dostęp do obszaru		A(-)			
600 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna		B(-)		A(-) A(-)	
621 - Żeglarsstwo		C(-)		B(-) B(-)	
701 – zanieczyszczenie wód		B(-)		B(-) B(-)	B(-)
810 - odwadnianie		C(-)			
850 - modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie					A(-)
853 - kształtowanie poziomu wód	C(+) C(+) C(+) C(+)				
950 - ewolucja biocenotyczna				C(-) C(-)	B(-) C(-)
952 – eutrofizacja		C(-)	A(-)		B(-) B(-)
970 – międzygatunkowe interakcje		A(-)	A(-) A(-)		
971 - konkurencja		A(-)			B(-)

WYNIKI MONITORINGU

		A(-)			B(-)
--	--	------	--	--	------

Syntetyczny opis oddziaływań

Spośród 42 różnorodnych czynników (antropogenicznych i biotycznych) wpływających lub mogących mieć wpływ na stan siedliska 7210 do najistotniejszych zaliczyć należy:

- Osuszanie terenów bagiennych lub odwadnianie – czynnik najistotniejszy ze względu na ścisłą zależność kondycji siedliska od właściwego poziomu wód gruntowych. Przesuszenie prowadzi do stopniowego zanikania siedliska.
- Wypalanie – ten kontrowersyjny czynnik został potraktowany przez obserwatorów poszczególnych stanowisk zarówno pozytywnie (Obszar Dolina Sieniochy) jak i negatywnie oraz obojętnie (Torfowiska Chełmskie). Pozytywne działanie to niszczenie krzewów i ścióły. Negatywne to potencjalne zagrożenie dla pokładów torfowych oraz czynnik przyspieszający sukcesję.
- Konkurencja – najbardziej widoczna jest konkurencja ze strony trzciny *Phragmites australis* oraz trzęślicy modrej *Molinia caerulea*.
- Inne naturalne procesy – Naturalne procesy obserwowane w siedlisku to m.in. naturalne obumieranie kłoci oraz działalność bobrów. Aktywność bobrów może wpływać zarówno negatywnie jak i pozytywnie. Poprzez budowę sieci kanałów zwierzęta te niszczą mechanicznie siedlisko i mogą okresowo doprowadzać do podsuszenia. Mogą również powodować spiętrzenia wody do poziomu optymalnego jak i ponad poziom optymalny.
- Na stanowiskach położonych w miejscach ich realnego lub potencjalnego wykorzystania turystycznego zdecydowanie dominują czynniki związane z uprawianiem turystyki (żeglarstwo, wędkarstwo, wydeptywanie, zanieczyszczenie i związana z tym eutrofizacja, zabudowa, ścieżki piesze itp.).